

OPINIA ORNITOLOGICZNA I CHIROPTEROLOGICZNA

budynku Szkoły Podstawowej

im. Jana Pawła II w Dąbiu

ul. 3 Maja 6

62-660 Dąbie

Wykonawca: GRUS Przemysław Kubacki
Branno 35
62-586 Rzgów

Opracował: mgr inż. Przemysław Kubacki

Zamawiający: Gmina Dąbie
Plac Mickiewicza 1
62-660 Dąbie

Listopad 2024

1. Wstęp

Wiele gatunków zwierząt, w tym ptaki i nietoperze żyją w otoczeniu człowieka. Jednym z siedlisk lęgowych ptaków są wszelkiego rodzaju budynki i budowle oraz tereny zielone, w tym korony drzew i krzewów oraz dziuple wydrążone w pniach drzew. Wróble, kawki czy jerzyki budują swe gniazda prawie wyłącznie w budynkach. Zajmują niewielkie szczeliny między ceglami, płytami, pod parapetami, rynnami czy rurami spustowymi, a także duże przestrzenie w stropodachach. Nietoperze zajmują niewielkie szczeliny między ceglami, płytami, pod parapetami, rynnami czy rurami spustowymi, a także duże przestrzenie w stropodachach. Nietoperze wykorzystują strychy i zakamarki w ścianach budynków, oraz dziuple i szczeliny drzew, natomiast zimy spędzają w piwnicach, studniach, fortyfikacjach oraz w otworach w ścianach ogrzewanych budynków. Przeprowadzane remonty budynków oraz usuwanie starych dziuplastych drzew, powodują spadek siedlisk nietoperzy, co wiąże się ze spadkiem liczebności populacji tych gatunków. Zdarza się, że podczas wykonywanych prac w okresie wiosennym czy letnim siedliska ptaków i nietoperzy są zamurowywane, a młode skazywane są na śmierć głodową. Przeprowadzenie badań ornitologicznych i chiropterologicznych pozwoli wykonać, bardzo potrzebne prace budowlane, zgodnie z prawem dotyczącym ochrony przyrody.

2. Cel i zakres opracowania

Stwierdzenie obecności lub braku siedlisk ptaków lub nietoperzy w obrębie budynku Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Dąbiu, przy ulicy 3 Maja 6 w Dąbiu, działka ewidencyjna 1163/1, arkusz 6, obręb 0001 Dąbie, gmina Miasto Dąbie, powiat kolski, województwo wielkopolskie, w związku z planowaną termomodernizacją obiektu. Badania ornitologiczne i chiropterologiczne przeprowadzono dnia 21 października 2024 roku. Badaniami objęto ściany, piwnicę i poddasze budynku, zgodnie z planowanym zakresem prac, który nie obejmuje docieplania ścian.

3. Przepisy prawne chroniące ptaki i nietoperze w budynkach

1. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.).
2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (tj. Dz.U. 2022 poz. 2380).
3. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 725).
4. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 17).
5. Ustawa z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2187).
6. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 54).
7. Ustawa z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1082).
8. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 marca 2005 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych (t.j. Dz. U. z 2023, poz. 2454).
9. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2023 r. poz. 1580).

4. Metodyka prowadzonych badań

Opinię sporządzono na podstawie obserwacji po zakończonym sezonie lęgowym ptaków oraz po zakończeniu okresu rozrodu nietoperzy. Kontrolę ornitologiczną i chiropterologiczną przeprowadzono dnia 21 października 2024 roku w godzinach południowych. Podczas wykonywanych obserwacji określono gatunki gniazdujące w oraz na budynku, określono ich status oraz liczebność. Podczas badań zwrócono uwagę na to, czy budynek wykorzystywany jest jako miejsce gniazdowania ptaków oraz określono czy znajdują się tam potencjalne miejsca, które mogłyby zostać zajęte przez ptaki, ze szczególnym sprawdzeniem takich miejsc

jak otwory wentylacyjne stropodachu, szczeliny pod rynnami i rurami spustowymi, otoczenie framug okien, pęknięcia ścian budynku, a także szczeliny pod obróbkami blacharskimi dachu i gzymsów. W czasie prowadzonych badań zwrócono także uwagę na to, czy budynek jest wykorzystywany jako miejsce schronień i rozrodu nietoperzy. Kontrola obejmowała obserwację wizualną, na podstawie śladów pozostawionych przez bytujące na obiekcie osobniki nietoperzy. Zwrócono uwagę czy istnieją potencjalne miejsca, które mogą być wykorzystane przez nietoperze jako miejsce schronienia lub rozrodu. Wyniki obserwacji notowano w notatniku roboczym a następnie wykorzystano do sporządzenia dokumentacji. W toku prowadzonych obserwacji sporządzono także dokumentację fotograficzną.

5. Wyniki badań

Przedmiotem kontroli jest budynek szkolny, na planie w kształcie litery „C”, zbudowany z segmentu zachodniego, północnego i południowego. Budynek czteropiętrowy, podpiwniczony, z nieużytkowym poddaszem. Elewacja budynku jest otynkowana a dach docieplony warstwą piany izolacyjnej. W trakcie obserwacji nie stwierdzono szczelin pod rynnami i rurami spustowymi wykorzystywanymi jako siedlisko ptaków. Nie stwierdzono pęknięć ścian budynku, które mogą być wykorzystywane jako siedlisko ptaków lub nietoperzy. Pod obróbką blacharską północnej strony północno-wschodniego narożnika budynku szkoły (foto.3) stwierdzono siedlisko wróbla *Passer domesticus*. O wykorzystywaniu siedliska przez gniazdujące wróble świadczy obecność materiału gniazdowego wystającego spod obróbki blacharskiej (foto.4). Poza tym nie stwierdzono innych szczelin pod obróbkami blacharskimi dachu i gzymsów, które mogą być wykorzystywane przez gniazdujące ptaki. Nie stwierdzono gniazd ptaków w otoczeniu framug okien. Dostęp do przestrzeni strychu zabezpieczony jest podbitką lub betonowym gzymsem. Obiekt zlokalizowany w zabudowie miejskiej, w sąsiedztwie zabudowy jednorodzinnej, zagrodowej i usługowo-gospodarczej. Nie stwierdzono siedlisk nietoperzy na i w budynku. Piwnica budynku wykorzystywana jest na potrzeby Budynek nie posiada nieużytkowej, nieogrzewanej piwnicy a dostęp do przestrzeni poddasza zabezpieczony jest podbitką, dodatkowo docieplenie dachu pianą nie sprzyja wykorzystywaniu strychu przez nietoperze. Nie stwierdzono odchodów nietoperzy na strychu budynku. Nie stwierdzono szczelin pod parapetami okiennymi budynku, mogących być siedliskiem ptaków lub nietoperzy.

Wróbel (*Passer domesticus*) w warunkach polskich jest gatunkiem uzależnionym od miejsc gniazdowania w budynkach. W Polsce w zasadzie gnieździ się tylko w zamieszkałych przez człowieka osiedlach miejskich i wiejskich. Wróble nie odlatują z Polski na zimę i cały rok spędzają w niewielkiej odległości od miejsca gniazdowania. Miejsce na gniazdo w budynku wróbel zajmuje pod koniec zimy, zazwyczaj około lutego. Wróbel oznajmia, że miejsce jest jego własnością, poprzez przesadywanie obok i głośne ćwierkanie. Głównym miejscem gniazdowania wróbli są wszelkie szczeliny w elewacji, pod obróbkami blacharskimi, parapetami, dachem, za rurami spustowymi, rynnami, a także stropodachy. Wróble odbywają 2 lub 3 lęgi pomiędzy marcem i końcem sierpnia. Wróble są ziarnojadami, ale pisklęta karmią owadami. Wróbel wymieniony jest w załączniku nr 1 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (tj. Dz.U. 2022 poz. 2380), i objęty jest ścisłą ochroną gatunkową. Populacja wróbla w Polsce wykazuje trend spadkowy.

Foto.1. Zachodnia elewacja budynku, część południowa. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.2. Zachodnia elewacja budynku, część północna. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.3. Północna elewacja budynku, część zachodnia z zaznaczonym siedliskiem wróbla. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.4. Północny szczyt zachodniego segmentu budynku. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.5. Widok budynku od strony północno-wschodniej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.6. Południowa ściana północnego segmentu budynku, widok od strony wschodniej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.7. Południowa ściana północnego segmentu budynku, widok od strony zachodniej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.8. Wschodnia elewacja budynku, część północna. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.9. Wschodnia elewacja budynku, część środkowa. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.10. Łącznik budynku szkoły i Sali sportowej, widok od strony północnej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.11. Sala sportowa, widok od strony północno-zachodniej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.12. Sala sportowa, widok od strony południowo-wschodniej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.13. Południowa elewacja budynku, widok od strony zachodniej. Fot. Przemysław Kubacki.

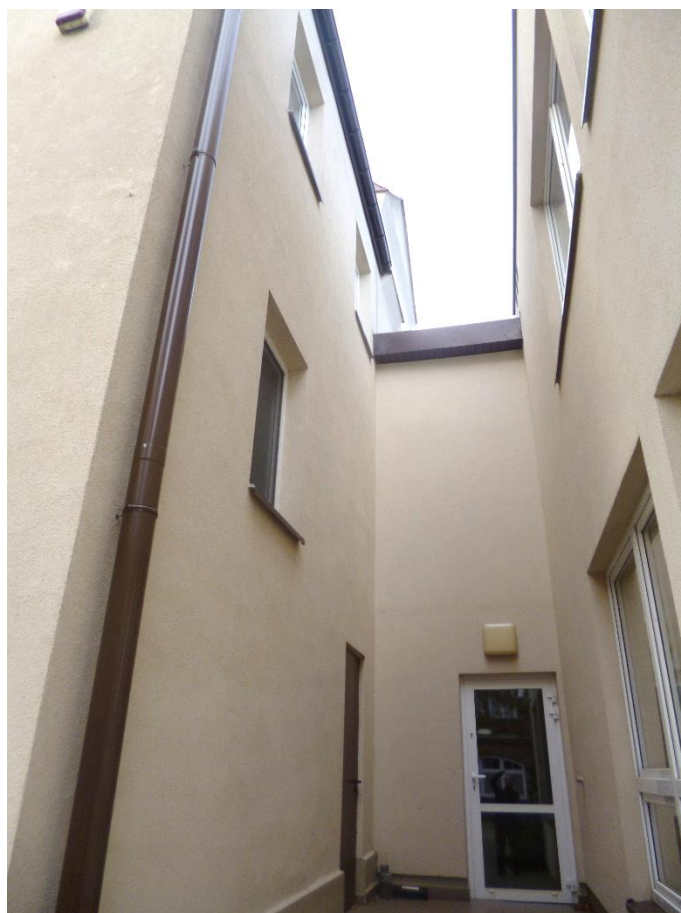

Foto.14. Połączenie szkoły i Sali sportowej, widok od strony południowej. Fot. Przemysław Kubacki.

Foto.15. Południowy szczyt budynku szkoły

6. Zalecenia dla ochrony ptaków

Budynki planuje się poddać termomodernizacji. Planowany charakter prac nie będzie miał wpływu na siedliska ptaków. Nie planuje się prac na elewacji, które mogą mieć wpływ na siedliska ptaków stwierdzonych na budynku. Wszelkie prace termomodernizacyjne można wykonać w dowolnym terminie.

W przypadku zmiany charakteru prac i wprowadzenia do harmonogramu prac mogących mieć wpływ na siedliska ptaków, np. wymiana obróbki blacharskiej, termoizolacja ścian, w trakcie prac termomodernizacyjnych należy pamiętać o tym, że Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 grudnia 2016 roku w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (tj. Dz.U. 2022 poz. 2380) w stosunku do dziko występujących gatunków zwierząt objętych ochroną ścisłą lub częściową zakazuje niszczenia ich siedlisk, ostoi i gniazd (§ 6 ust. 1, pkt 7, 8) oraz umyślnego płoszenia i niepokojenia (§ 6, ust. 3). Rozporządzenie to wskazuje również w § 10 sposób ochrony gatunków dziko występujących zwierząt poprzez wykonywanie zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan populacji lub siedlisk zwierząt poprzez dostosowanie terminów i sposobów wykonywania prac budowlanych remontowych i innych tak, aby zminimalizować ich wpływ na zwierzęta i ich siedliska (§ 10 pkt.4, lit h). Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 roku (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 725.) nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Zakaz usuwania gniazd, o którym mowa w rozporządzeniu w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt § 6 ust. 1 pkt 8, nie dotyczy usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków oraz gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne (§9, pkt 1 i 2). Nie możemy niszczyć i przenosić gniazd oraz jaj, a także umyślnie płoszyć i niepokoić gatunków ptaków wymienionych w załączniku nr 1 i 2 do Rozporządzenia. Wyjątkiem jest okres od 16 października do końca lutego, kiedy ze względów bezpieczeństwa bądź sanitarnych możemy gniazda usuwać. Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.) art. 131 mówi, że kto wbrew przepisom zabija zwierzęta lub siedliska zwierząt, albo bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy obowiązujące w stosunku do zwierząt objętych ochroną gatunkową podlega karze aresztu albo grzywny.

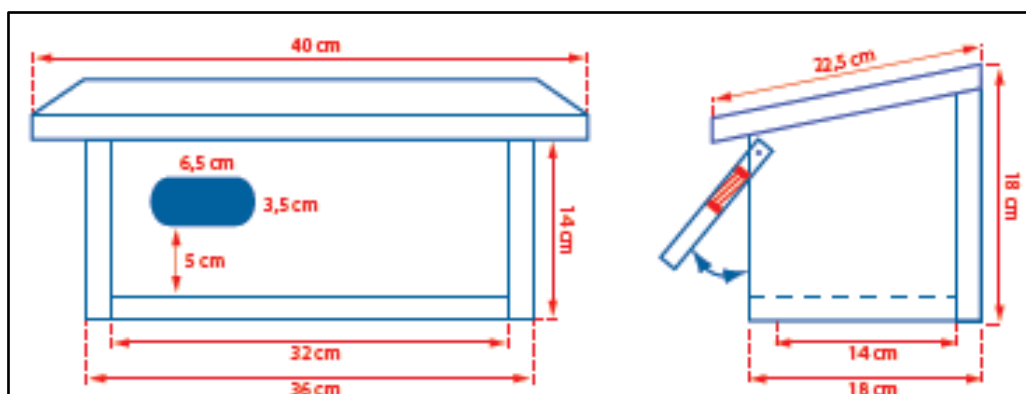
Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 17.) w rozdziale XXII „Przestępstwa przeciwko środowisku” w art. 181 mówi, że kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę podlega karze ograniczenia lub pozbawienia wolności do lat dwóch. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Na mocy ustawy, z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2187), organem ochrony środowiska właściwym w sprawach odpowiedzialności za zapobieganie szkodom w środowisku jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska (art.7 ust.1). Zgodę na odstąpienie od zakazu niszczenia siedlisk lęgowych i gniazd ptaków objętych ochroną gatunkową wydaje Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska zgodnie z art. 56 Ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.). Po uzyskaniu zgody RDOŚ na zniszczenie siedlisk lęgowych ptaków można przystąpić do likwidowania miejsc, w których gniazdują ptaki. Zabezpieczenie tych miejsc może być prowadzone w terminie określonym w drodze decyzji Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, poza sezonem lęgowym. Szczeliny najlepiej zabezpieczyć warstwą kleju, tynku lub zaprawy murarskiej. Nie zaleca się stosowania pianki montażowej, gdyż może zostać ona wydziobana przez ptaki. Po przeprowadzeniu prac kompensacyjnych należy zwrócić uwagę, by, w przypadku montażu skrzynek na budynku, po ustawieniu rusztowań, nie zasłaniać siatką ochronną skrzynek oraz obszaru pod nimi do minimum 3 m tak, by umożliwić ptakom swobodny dostęp do siedlisk lęgowych. W przypadku prowadzenia prac termomodernizacyjnych w okresie lęgowym, prace remontowe należy zaplanować tak, by na ścianie, na której będą budki lęgowe, rusztowania były ustawione poza okresem lęgowym, od września do lutego, a prace prowadzić najlepiej pod nadzorem ornitologa. W przypadku prowadzenia prac termomodernizacyjnych w okresie lęgowym, prace remontowe najlepiej prowadzić pod nadzorem ornitologa. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 725) nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Art. 22 ust 1 pkt.1 mówi o tym, że do podstawowych obowiązków kierownika budowy należy zabezpieczenie elementów środowiska przyrodniczego na terenie budowy.

W wyniku kontroli ornitologicznej na budynku Szkoły Podstawowej w Dąbiu stwierdzono siedlisko wróbla *Passer domesticus*. W związku z likwidacją siedlisk lęgowych należy przeprowadzić kompensację w środowisku poprzez zawieszenie skrzynek lęgowych rekompensujących utracone siedliska lęgowe. W wyniku kontroli ornitologicznej, na budynku stwierdzono siedlisko 1 pary wróbla *Passer domesticus*. W związku z likwidacją siedlisk lęgowych należy przeprowadzić kompensację w środowisku poprzez zawieszenie skrzynek lęgowych rekompensujących utracone siedliska lęgowe. Uwzględniając zmienność sezonową, ponieważ w danym roku liczba par lęgowych, które zajęły miejsca lęgowe może być mniejsza, niż ma to zwykle miejsce, ze względu na naturalne fluktuacje, liczbę zajętych siedlisk mnożymy przez 1,5. W związku z powyższym otrzymamy 2 budki lęgowe dla wróbla, rekompensujące utracone siedlisko lęgowe ptaków. Skrzynki lęgowe należy wieszać jak najbliżej miejsca dotychczasowego gniazdowania, najlepiej z wystawą północną oraz wschodnią, ze względu na możliwy niekorzystny mikroklimat w budkach na ścianie południowej i zachodniej, unikając, ze względów bezpieczeństwa, miejsc nad oknami i chodnikami. Należy pamiętać o tym, że prace kompensacyjne należy zakończyć przed sezonem lęgowym. W przypadku wróbla do końca lutego. Budki lęgowe dla wróbla wieszamy na budynku, pojedynczo, na wysokości minimum 3 m, a odległość między skrzynkami powinna wynosić minimum 4 m. Z własnych obserwacji wynika, że dobrym rozwiązaniem dla wróbla, jest powieszenie skrzynek lęgowych typu J (dla jerzyka), np. pod dachem wschodniego szczytu północnego segmentu budynku. Z prowadzonych własnych obserwacji wynika, że wróble częściej wykorzystują budki typu J od budek typu A. Taki sposób zabezpieczenia siedlisk lęgowych oraz przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej pozwoli na wykonanie prac termomodernizacyjnych w dowolnym terminie. Po przeprowadzeniu prac kompensacyjnych należy zwrócić uwagę, by, w przypadku

montażu skrzynek na budynku, po ustawieniu rusztowań, nie zasłaniać siatką ochronną skrzynek oraz obszaru pod nimi do minimum 3 m tak, by umożliwić ptakom swobodny dostęp do siedlisk lęgowych. W przypadku prowadzenia prac termomodernizacyjnych w okresie lęgowym, prace remontowe należy zaplanować tak, by na ścianie, na której będą budki lęgowe, rusztowania były ustawione poza okresem lęgowym, od września do lutego, a prace prowadzić najlepiej pod nadzorem ornitologa. Budki lęgowe dla wróbli należy wykonać zgodnie z wytycznymi podanymi na rycinie 1 oraz w tabeli 1, lub na rycinie 2 i w tabeli 2.

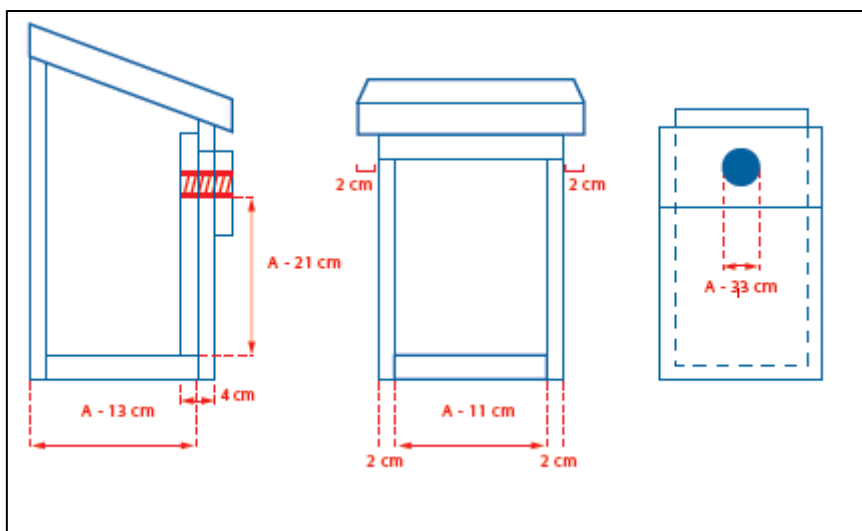
Budki lęgowe można zakupić lub wykonać samemu z tarcicy sosnowej o grubości 2 cm. Dno budki musi być wpuszczone w ściany boczne budki i przybite przez ściany, a nie nabite od dołu. Na otwór wlotowy nie może przypadać łączenie desek (szczelina). Łączenie poszczególnych elementów konstrukcyjnych budki lęgowej gwoździ pierścieniowymi bądź skrętnymi lub wkrętami do drewna w sposób zapewniający szczelność budki (wkręty i gwoździe nierdzewne). Zabezpieczenie górnej części daszku budki lęgowej preparatem impregnującym (preparat ekologiczny). Pozostałe elementy budki bez impregnacji. Innym rozwiązaniem jest montaż budek wykonanych z trocinobetonu, które wykazują większą trwałość niż budki drewniane. Budka powinna być tak skonstruowana, aby możliwe było jej czyszczenie (jedna ze ścian musi być ruchoma, nie może być to dno budki). Skrzynki na budynku można powiesić przed ociepleniem, a po położeniu warstwy termoizolacyjnej otynkować na kolor elewacji. Skrzynki lęgowe należy czyścić minimum raz na 2 lata, między 16 października a końcem lutego, w celu pozbycia się ze skrzynki uciążliwych pasożytów.

Ryc.1. Schemat skrzynki typu J dla jerzyków. Źródło: Biblioteka Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian” (<http://www.bocian.org.pl/biblioteka/ulotki>)

Tabela 1. Wymiary skrzynki typu J dla jerzyków.

Wymiary skrzynki typu J (dla jerzyków)	
Wysokość z przodu	14 cm
Szerokość wewnątrz	14 cm
Długość wewnątrz	32 cm
Wymiary owalnego wlotu	6,5 x 3,5 cm
Odległość od dolnej krawędzi otworu wlotowego do dna	5 cm

Ryc.2. Schemat skrzynki typu A dla wróbli. Źródło: Biblioteka Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian” (<http://www.bocian.org.pl/biblioteka/ulotki>).

Tabela 2. Wymiary skrzynki typu A dla wróbli.

Wymiary skrzynki typu A (dla wróbli)	
Wewnętrzny wymiar dna	11 x 11 cm
Głębokość od wlotu do dna (od wewnątrz)	21 cm
Średnica otworu wlotowego	3,3 cm
Grubość przedniej ścianki (z podwójnej deski)	4 cm

Opisane działania powinny przynieść efekty możliwie długotrwałe. Przy okazji czyszczenia skrzynek należy naprawić ewentualne uszkodzenia skrzynek, a jeśli to konieczne wymienić je na nowe. Inwestor odpowiada za skutki powodowanych szkód w środowisku przez 30 lat (art.4 pkt. 1 Ustawy o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2187), można więc przyjąć, że przynajmniej przez taki czas należałoby zapewnić funkcjonalność zastosowanych rozwiązań.

Ponieważ z biegiem lat na skutek użytkowania budynku oraz naturalnych zmian następujących w środowisku mogą powstać kolejne miejsca stanowiące siedlisko lęgowe ptaków, w przypadku nie przeprowadzenia prac termomodernizacyjnych w roku następującym po roku sporządzenia niniejszej dokumentacji zaleca się sporządzenie kolejnej dokumentacji w roku przeprowadzenia planowanych prac remontowych lub w roku poprzedzającym te prace.

7. Zalecenia dla ochrony nietoperzy

Budynek planuje się poddać pracom termomodernizacyjnym. W wyniku przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono obecności nietoperzy na i w budynku.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt, w stosunku do dziko występujących zwierząt, należących do gatunków objętych ochroną ścisłą lub częściową, w §6 ust. 1, pkt 7, 8 zakazuje niszczenia siedlisk lub ostoi, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania oraz niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, legowisk, zimowisk lub innych schronień.

W przypadku nietoperzy §6 ust. 2 i 4 w stosunku do dziko występujących zwierząt wprowadza dodatkowo zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia oraz zakaz fotografowania, filmowania lub obserwacji, mogących powodować ich płoszenie lub niepokojenie (Dz.U. 2022 poz. 2380). Rozporządzenie to wskazuje również w § 10 sposób ochrony gatunków dziko występujących zwierząt poprzez wykonywanie zabiegów ochronnych utrzymujących właściwy stan populacji lub siedlisk zwierząt poprzez dostosowanie terminów i sposobów wykonywania prac budowlanych remontowych i innych tak, aby zminimalizować ich wpływ na zwierzęta i ich siedliska (§ 10 pkt.4, lit h). Ustawa o ochronie przyrody z dn. 16 kwietnia 2004 (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1336 z późn. zm.) art. 131 mówi, że kto wbrew przepisom zabija zwierzęta lub siedliska zwierząt, albo bez zezwolenia lub wbrew jego warunkom narusza zakazy obowiązujące w stosunku zwierząt objętych ochroną gatunkową podlega karze aresztu albo grzywny. Ustawa prawo budowlane z dnia 7 lipca 1994 roku (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 725) nakazuje dbałość o środowisko przyrodnicze w trakcie prowadzenia prac budowlanych. Art. 22 ust 1 pkt.1 mówi o tym, że do podstawowych obowiązków kierownika budowy należy zabezpieczenie elementów środowiska przyrodniczego na terenie budowy. Ustawa Kodeks karny z dnia 6 czerwca 1997 r. (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 17.) w rozdziale XXII „Przestępstwa przeciwko środowisku” w art. 181 mówi, że kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę podlega karze ograniczenia lub pozbawienia wolności do lat 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega grzywnie, albo karze ograniczenia wolności. Prace termomodernizacyjne w przypadku występowania nietoperzy najlepiej prowadzić poza okresem rozrodu nietoperzy, który trwa od 1 maja do 31 lipca. Prace te najlepiej prowadzić późną jesienią lub zimą, w okresie od listopada do marca. W związku z brakiem stwierdzenia obecności nietoperzy na obiekcie, oraz w związku z zaplanowanym zakresem prac, prace termomodernizacyjne można przeprowadzić w dowolnym terminie. Ponieważ z biegiem lat na skutek użytkowania budynku oraz naturalnych zmian następujących w środowisku mogą powstać kolejne miejsca stanowiące siedlisko dla ptaków lub nietoperzy, w przypadku nie przeprowadzenia prac remontowych w roku następującym po roku sporządzenia niniejszej dokumentacji zaleca się sporządzenie kolejnej dokumentacji w roku przeprowadzenia planowanych prac remontowych lub roku poprzedzającym te prace.